

Кравченко К.В. докторант, к.т.н., доцент кафедри будівництва, геотехніки та геомеханіки
(Національний технічний університет "Дніпровська політехніка", м. Дніпро, Україна)

СТАН КАПІТАЛЬНИХ ГІРНИЧИХ ВИРОБОК І ШЛЯХИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЇХ СТІЙКОСТІ

Загальні положення, проблема

Зі збільшенням глибини розробки вугільних пластів ШУ «Покровське» гірничо-геологічні умови проведення та підтримки гірничих виробок погіршуються [1]. Їх будівництво та експлуатацію супроводжують численні прояви складних гідрогеологічних, геомеханічних, гео- та газо-динамічних явищ.

На даний момент стан гірничих виробок блоку №11 вкрай незадовільний: здимання порід підосви, деформування елементів кріплення, видавлювання порід у покрівлі та боках виробок тощо. Незважаючи на вживані заходи, утримання шахтного фонду потребує величезних витрат, у т.ч. на ремонт та відновлення гірничих виробок. Матеріальні, фінансові та трудові витрати негативно впливають на низку процесів, пов'язаних із видобутком вугілля: транспорт, вентиляція, водовідлив тощо.

Зі збільшенням глибини розробки досить впевнено можна прогнозувати подальше зростання витрат на проведення та підтримання виробок, якщо не будуть знайдені ефективні способи їх будівництва та забезпечення експлуатаційного стану з оптимальними витратами стосовно конкретних гірничо-геологічних умов [2]. Підвищення стійкості гірничих виробок є стратегічним завданням розробки запасів блоку №11, тому проблема стійкості гірничих виробок залишається однією з найбільш актуальних для ШУ «Покровське» на довгі роки.

Програмою розвитку блоку №11 на 2020-23 рр. передбачено щорічне проходження до 4 км виробок, у т.ч. до 2 км капітальних. Традиційні технології проходки (комбайнова та буровибухова) докорінно змінені не будуть. Так само, в основу будь-якого паспорта кріплення закладатимуться основне на сьогодні арочне кріплення КШПУ-22,0 з упорами жорсткості та КШПУм-20,3. Спосіб кріплення - рамно-анкерний, із встановленням рам з кроком 0,5-0,7 м і анкерів – сталевих довжиною 2,5-2.9 м і канатних довжиною 5,0-7,0м. Затяжка виробок - сітчаста та/або залізобетонна суцільно з наступним заповненням порожнин тампонажем.

Таким чином, шукати корінні покращення слід у:

- покращенні якості проектування та вдосконаленні паспортів кріплення;
- відпрацюванні нових типорозмірів кріплення;
- виборі одно- або багатоетапного спорудження виробки у зв'язку з виробничою необхідністю отримання нових транспортних та вентиляційних мереж;
- впровадженні більш продуктивної техніки;
- застосуванні відомих, але таких, що не використовуються в умовах ШУ «Покровське», технологій зміцнення порід навколо виробки;
- кардинальній зміні підходу до вибору напряму проведення та заданих темпів;

- забезпеченні постійного моніторингу за виробками та науково-технічного супроводу;
- підвищенні ефективності вже застосовуваних методів та технологій;
- мінімізації «людського фактору» з дотримання проектної технології;
- покращенні менеджменту у питаннях управління якістю;
- організації праці прохідників та контролі виконання.

Завдання і запропоновані шляхи вирішення перелічених проблем.

На стійкість виробок впливають не тільки гірничо-геологічні умови, глибина залягання, але й темпи і якість спорудження, вибір розташування в породному масиві, консолідація системи «кріплення - навколишні породи» [3]. Всі ці фактори вимагають нових технологічних рішень для проведення та підтримки капітальних гірничих виробок. Будь-яке з цих рішень має переслідувати **головну мету – розробка та обґрунтування параметрів проведення, способу охорони та підтримки виробок із збільшенням глибини залягання.**

Для вирішення завдання підвищення стійкості виробок, способів підтримки з розвантаженням та зміцненням масиву, використанням несучої здатності приконтурного масиву необхідно залучення зовнішньої експертизи, яка виконає:

- візуальне обстеження та інструментальні вимірювання проявів гірничого тиску у виробках;
- вивчення закономірностей деформування неоднорідного породного масиву навколо виробок;
- розробку нового способу підтримки виробок в умовах великої глибини або вдосконалення відомих способів;
- виявлення закономірностей зміни напружено-деформованого стану приконтурного масиву виробок при використанні нового способу підтримки або змінених параметрах відомих способів;
- порівняльну оцінку можливих способів підтримки виробок у конкретних гірничо-геологічних умовах.

Можна по-різному ставитися до окремих висновків та оцінок, що виконуються на шахті сторонніми організаціями, але одне безперечно – не можна обійтися без наукового забезпечення гірничих робіт та без сучасних методів досліджень, якими володіють вітчизняні вчені.

Перелік посилань

1. Сдвижкова Е.А., Кравченко К.В., Халимендик А.В. Халимендигов Е.Н., Янжула А.С. Аналіз проявлений горного давления при проведенні протяжених виробок в районі мелкоамплитудных геологических нарушений (на примере уклона блока №10 ШУ «ПОКРОВСКОЕ») // Наукові праці УКРНДМІ НАН України. Випуск 9 (частина 1). – Донецьк, УкрНДМІ НАН України, 2011. С. 269 – 281.

2. Шашенко О.М., Солодянкін О.В., Мартовіцький А.В. Управління стійкістю протяжених виробок глибоких шахт: Монографія / О.М. Шашенко, О.В. Солодянкін, А.В. Мартовіцький. – Дніпропетровськ: ТОВ «ЛізуновПрес», 2012. – 384с.

3. Шашенко О.М., Соолодянкін О.В., Смирнов А.В. Здимання порід підшови виробок вугільних шахт: Монографія / О.М. Шашенко, О.В. Солодянкін, А.В. Смирнов. – Дніпропетровськ: ТОВ «ЛізуновПрес», 2015. – 256с.